

مقاله پژوهشی

ارزیابی میزان رضایتمندی از کیفیت زندگی شهری زاهدان از دیدگاه دانشجویان

(مورد مطالعه: دانشگاه سیستان و بلوچستان و علوم پزشکی زاهدان)

Doi: 10.30508/KDIP.2022.338290.1032

ماندانا هاشمی (نویسنده مسئول)^۱ | امیرحمزه شهبازی^۲

۱- کارشناس ارشد، جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور مرکز تهران، تهران، ایران
۲- استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۰۱

صفحه: ۵۱ - ۳۸

چکیده:

کیفیت زندگی مفهومی است که برای ترسیم توسعه رفاه جامعه به کار می‌رود. بنابراین می‌توان گفت که کیفیت زندگی منعکس کننده شرایط زندگی و رفاه افراد است. هدف مقاله هدف حاضر، ارزیابی و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری زاهدان از دیدگاه دانشجویان دانشگاه دولتی و علوم پزشکی شهر زاهدان می‌باشد در این راستا پنج شاخص اصلی معرفی شده‌اند که عبارتند از: کالبدی - فضایی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی. روش پژوهش توصیفی- تحلیلی و پیمایشی است. که در این پژوهش تعداد کل جامعه آماری ۳۰۰۰ نفر هستند که با قرارگرفتن در فرمول کوکران، ۱۲۹ نفر نمونه برای دانشگاه سیستان و بلوچستان و ۱۰۰ نفر نمونه برای دانشگاه علوم پزشکی به دست آمده است. داده‌های به دست آمده از طریق پرسشنامه با استفاده از نرم افزار اس.پی.اس.اس. مورد تحلیل قرار گرفت. برای به دست آوردن رضایتمندی دانشجویان از زندگی در شهر زاهدان از آزمون میانگین تک نمونه استفاده شده و برای بدست آوردن تاثیر شاخص‌های کالبدی و کیفیت زندگی شهری (با توجه به بزرگ بودن نمونه) از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج حاصل از پژوهش، میزان رضایتمندی دانشجویان از زندگی در شهر زاهدان در حد متوسط است. براساس نتایج بدست آمده از آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و کیفیت زندگی شهری مشاهده می‌شود؛ میزان همبستگی بین این دو شاخص صفر بدست آمده و قابل قبول است.

کلمات کلیدی: رضایتمندی، شرایط اجتماعی، شرایط فرهنگی، شرایط اقتصادی، شرایط امنیتی، کیفیت زندگی

۱- مقدمه

کیفیت زندگی به عنوان مفهومی برای نشان دادن میزان رضایت فرد از زندگی و به عبارتی معیاری برای تعیین رضایت و عدم رضایت افراد و گروه‌ها از ابعاد مختلف زندگی است. این ابعاد می‌تواند زمینه‌های تغذیه‌ای، آموزشی، بهداشت و امنیت، و اوقات فراغت را شامل شود. در بحث‌های مربوط به کیفیت زندگی؛ تنها زیستن مهم نیست، بلکه کیفیت آن دارای اهمیت است (آنتوگنلیل، ویزاری، ۲۰۱۶؛ اکسیاویه، ۲۰۲۲؛ جانتی ولاندی، ۲۰۱۷؛ پانگوپولوس، دوکیو و دان، ۲۰۱۶؛ ژانگ، دو و لیو، ۲۰۲۰). نگرانی از کیفیت زندگی، یکی از مشخصه‌های جامعه معاصر است (بورديو، ۱۹۹۷). حیطه‌ی مربوط به کیفیت زندگی و سنجش آن، در گذشته به اندازه امروز وسیع نبوده است. اقتصاددانان، دانشمندان علوم اجتماعی و دولت‌مردان، هر کدام از دیدگاه خاصی به این مقوله می‌نگرند (اسمیت، ۱۳۸۲؛ هایک و همکاران، ۲۰۱۵). آنچه پیشینه تحقیقات نشان می‌دهد این است که از ابتدای دهه ۶۰ میلادی مفهوم کیفیت زندگی در کشورهای اروپایی رواج یافت. در برخی از جوامع پیشرفته این واژه همراه وگاهی مترادف با واژه‌های دیگری مانند؛ بهزیستی همگانی، رفاه اجتماعی، تامین اجتماعی و مانند آن به کار گرفته می‌شود (حاجی یوسفی، ۱۳۸۱). طی ۳۰ سال گذشته، کیفیت زندگی به مثابه یک هدف اصلی توسعه جامعه بر سیاست‌گذاری‌های بسیاری از کشورها تاثیرگذار بوده است.

مطالعه کیفیت زندگی بررسی عوامل موثر و احساس خوب داشتن، مفهوم زندگی و شادی‌های مردم می‌باشد. لذا هدف نهایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن، برای این است که مردم قادر به داشتن یک زندگی با کیفیت بالا باشند به طوری که این زندگی هم هدفمند و هم لذت‌بخش باشد (پارکر، ۱۹۹۷؛ سیناشوا و سرپک، ۹).

۲۰۱۸؛ رات و فرانکلین، ۲۰۱۴). با توجه به توضیحات فوق؛ موضوع اصلی مقاله حاضر ارزیابی میزان رضایت‌مندی از کیفیت زندگی شهری زاهدان از دیدگاه دانشجویان دانشگاه‌های (سیستان و بلوچستان و علوم پزشکی) است و در این راستا پنج شاخص اصلی معرفی شده‌اند که عبارتند از: کالبدی - فضایی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی.

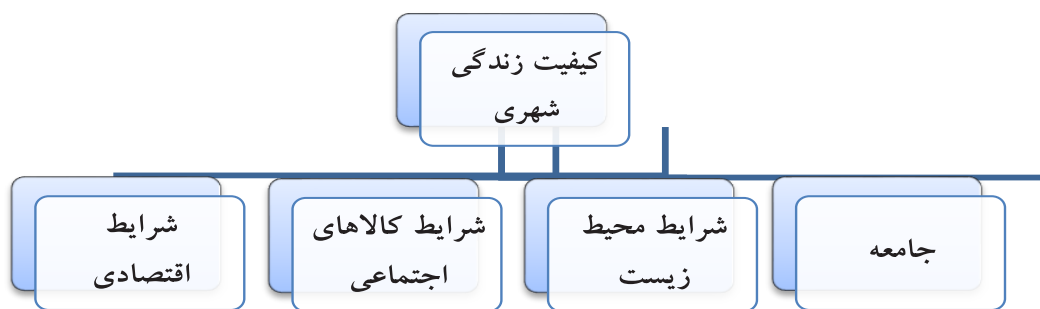
۲- مبانی نظری

از دهه ۱۹۳۰ محققان با شیوه‌های گوناگون شروع به مطالعه کیفیت زندگی نمودند. آنان کوشیده‌اند تا اجزاء و عناصر کیفیت زندگی را مشخص نمایند و مناطق جغرافیایی مانند: شهرها، ایالت‌ها و ملت‌ها را به وسیله شاخص‌های کیفیت زندگی که از قبل تعیین شده و در حال تکامل بوده، مقایسه نمایند. دلیل اصلی حساسیت موجود در این زمینه مفهوم کیفیت زندگی و در این سؤال نهفته بود، که چگونه منابع محدود، کمیاب و نهفته را به مصارف مختلف تخصیص دهند (بالدوین، کریستین و پراپر، ۲۰۰۲)؟ در تحقیقات به انجام رسیده عنوان شده است که کیفیت زندگی مفهوم گسترده‌ای است که دارای معانی گوناگون برای افراد و گروه‌های مختلف می‌باشد. برخی آن را به عنوان قابلیت زیست‌پذیری یک ناحیه، برخی دیگر به عنوان سنجه‌ای برای میزان جذابیت و برخی به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی، رضایت‌مندی و ... تفسیر کرده‌اند (لوندسکا، سیزمنسکا، ۲۰۲۱). تعدد تعاریفی که در خصوص واژه کیفیت زندگی با آن روبرو هستیم، می‌تواند ناشی از سه عامل مختلف باشد؛ یکی چندبعدی بودن آن سازه، دیگری کاربرد آن در حوزه‌های حرفه‌ای متفاوت همچون: پزشکی، روان‌شناسی، جغرافیای انسانی، مطالعات توسعه، اقتصاد، جامعه‌شناسی و در

- 1- Antognelli, & Vizzari
- 2- Xia, & Yeh
- 3- Juntti, & Lundy
- 4- Panagopoulos, Duque, & Dan
- 5- Zhang, Du, Du, & Liu
- 6- Bourdieu
- 7- Hayek et al
- 8- Parker
- 9- Sinshaw, & Surbeck
- 10- Ruth, & Franklin
- 11- Baldwin, Christine & Propper
- 12- Lewandowska, & Szymaska

یک پدیده چند بعدی قلمداد می‌کند و اعتقاد دارد اعضای تشکیل دهنده آن بین سایر موارد می‌تواند مشتمل بر: بهداشت، آموزش و پرورش، محیط زیست و ایمنی و روابط اجتماعی باشد و هریک از این اجزاء تشکیل دهنده، خود در برگرنده شاخص‌های منتخبی است. دستیابی کشورها و جوامع به توسعه و دستیابی به هر جزء یا شاخص، خود موکول به پیشرفت و توسعه در زمینه دیگر است. بنابراین، توسعه مجموعه‌ای به هم پیوسته و در هم تنیده است (فاریا، فراریا، جلالی، بنتو و آنتونیو^۴، ۲۰۱۸). می‌توان تأثیر مفاهیم کیفیت زندگی، رفاه اجتماعی و غیره را در اصلاح و تکامل دانش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به لحاظ روش‌شناسی، نظریه‌پردازی، امکانات اجرایی و تحقق‌پذیری و غیره به صورت ذیل خلاصه و جمع‌بندی کرد: توسعه دانش و فنون طراحی شهری، برنامه‌ریزی برای اعتلای کیفیت محیط مسکونی؛ برنامه‌ریزی برای فضاهای فراغتی و تفریحی مناسب؛ برنامه‌ریزی برای فضاهای باز و سبز منطبق بر نیازهای موجود؛ برنامه‌ریزی برای توسعه فضاهای پیاده و ایمن و تأمین و هدایت مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و مدیریت است. جدول شماره (۱) به شاخص‌ها و متغیرهای کیفیت زندگی از نظر جهان‌تبیغ و شکل شماره (۱) به ابعاد کیفیت زندگی از منظر سانتوس و مارتینز پرداخته‌اند.

نهایت سطح تحلیل که می‌تواند به عاملان، فرآیندها و موقعیت‌ها و ساختارها مربوط باشد (غفاری و امیدی^۱، ۱۳۸۷). به طور یقین تعریف اولیه کیفیت زندگی شهری را می‌توان در مباحث توسعه پایدار یافت. به عنوان مثال، در تعریف واژه توسعه پایدار در مقیاس محله که در کنفرانس شهر قرن بیست و یکم مطرح شد. این اشاره مطرح است چراکه در این کنفرانس؛ توسعه پایدار چنین تعریف شده است: توسعه پایدار در مقیاس محله به معنای «ارتقاء کیفیت زندگی ساکنین، شامل؛ همه ویژگی‌ها و اجزاء زیست محیطی، فرهنگی، سیاسی، اداری، اجتماعی و اقتصادی بدون ایجاد مانعی برای نسل آینده» است. در اینجا مانع آن سدی است که نتیجه کاهش منابع طبیعی و افزایش کمبودهای محلی شود (لیو، یو، فان، ژنگ و هانگ^۱، ۲۰۱۷؛ هایک، وون رایت، نئون اسکندر و گرت رگامی^۲، ۲۰۱۶). در همین ارتباط، دالکی اعتقاد دارد که کیفیت زندگی خود ارتباطی متقابل با توسعه دارد. چراکه در توسعه تمامی تلاش‌ها در ابعاد مختلف آن، به منظور بهبود بخشیدن کیفیت زندگی صورت می‌پذیرد. به واقع، کیفیت زندگی خود به عنوان احساس فرد از سلامت، رضایت یا عدم رضایت از زندگی، سرور و شادمانی یا ناخشنودی و نظایر آن تعریف می‌شود (لاوی و همکاران^۳، ۲۰۲۰) در هنگام ارائه تعریف عملیاتی ماژومدر، کیفیت زندگی را

شکل (۱): ابعاد کیفیت زندگی شهری (سانتوس و مارتینز، ۲۰۰۷)

- 1- Liu, Yue, Fan, Zhang, & Huang
- 2- Hayek, Von Wirth, Neuenschwander, & Grêt-Regamey
- 3- Lowe et al
- 4- Faria, Ferreira, Jalali, Bento, & António

جدول (۱): شاخص‌ها و متغیرهای کیفیت زندگی شهری		
ردیف	متغیرها	شاخص‌ها
۱	اقتصادی	درآمد خانوار
		هزینه زندگی
		هزینه زندگی خانوار
۲	اجتماعی	آموزش
		مشارکت
		همبستگی اجتماعی
۳	محیطی	بهداشت
		امنیت
۴	کالبدی - خدماتی	کیفیت مسکن
		تسهیلات
۵	زیباشناسی	خوانایی
(جهان تیغ، ۱۳۹۲)		

زندگی براساس اهداف مطالعه، قضاوت‌های شخصی محقق، ویژگی‌های ناحیه مورد مطالعه و داده‌های در دسترس صورت می‌گیرد و تفاوت‌های عمده در مدل‌های کیفیت زندگی به دلیل تفاوت در مقیاس، شاخص‌ها و قلمروهای زندگی است که در مطالعات گوناگون کیفیت زندگی مورد توجه قرار گرفته‌اند (لانگ، چن، یانگ و لی، ۲۰۱۹؛ نیکسون، کارلتون و ما، ۲۰۲۱؛ سوچاکا، کنوی و رنوف، ۲۰۲۱).

کوکبی (۱۳۸۴)، در پایان‌نامه خود با عنوان «برنامه‌ریزی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی شهری در مرکز شهر مورد مطالعه (پهنه مرکزی شهر خرم‌آباد)» به این نتیجه رسید که سطح کیفیت زندگی در مرکز شهر خرم‌آباد پایین بوده و جایگاه این شهر به لحاظ کیفیت در رده خوبی قرار ندارد. رضوانی، متکان، منصوریان و ستاری (۱۳۸۷)، پژوهشی را با عنوان توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در شهر نورآباد، استان لرستان با استفاده از

موضوع کیفیت زندگی سابقه مطالعاتی چندانی در ایران ندارد، اما بحث عدالت اجتماعی و بطور اخص مبحث عدالت اجتماعی و نابرابری‌های فضایی در سطح شهرها از موضوعات مرتبط با کیفیت زندگی است که در ایران مورد توجه و مطالعه قرار گرفته است (ابراهیم‌زاده و عبادی جو کندان، ۱۳۸۵؛ لطیفی و عظیمی، ۱۳۸۹؛ فرجی ملائی، عظیمی و زیاری، ۱۳۸۹؛ ویغفوری، ۱۳۹۰). تئوری‌ها و مطالعات تجربی کیفیت زندگی عمدتاً از جوامع غربی نشأت گرفته‌اند. مطالعات کیفیت زندگی در کشورهای در حال توسعه و به تبع آن در ایران به طور قابل توجهی کمیاب هستند. با توجه به مطالعات صورت گرفته می‌توان گفت که هنوز چارچوب مفهومی قابل قبول جهانی برای سنجش کیفیت زندگی و روش‌شناسی واحدی برای تعیین قلمروها و معرف‌های کیفیت زندگی وجود ندارد و انتخاب قلمروها و معرف‌های مربوط به هر قلمرو و روش سنجش کیفیت

1- Lang, Chen, Chan, Yung, & Lee

2- Nixon, Carlton, & Ma

3- Sochacka, Kenway, & Renouf

نیز از نظر کیفیت زندگی یکسان نمی باشد. علاوه بر این، با افزایش کیفیت زندگی، تمایل به مشارکت شهروندان در محله شان بیشتر می شود. در بین شاخص ها نیز، شاخص محیطی بیشترین تأثیر علی در کیفیت زندگی در شهر چالوس را به خود اختصاص داده بود.

سوالات تحقیق:

- ۱- مهم ترین عامل در رضایت مندی از زندگی در شهر زاهدان از دیدگاه دانشجویان (دانشگاه علوم پزشکی و دولتی) کدام بعد می باشد؟
- ۲- عوامل موثر بر توزیع فضایی کیفیت زندگی شهری زاهدان از نظر دانشجویان کدامند؟

فرضیات تحقیق:

- ۱- رضایت مندی دانشجویان از زندگی در شهر زاهدان در حد متوسط است.
- ۲- عامل دسترسی به خدمات شهری و کاربری های شهری به میزان زیادی بر کیفیت زندگی شهری زاهدان تأثیر می گذارد.

۳- روش تحقیق

روش شناسی تحقیق با توجه به نوع، هدف و موضوع مورد مطالعه می تواند متفاوت باشد. روش تحقیق در پژوهش حاضر به صورت میدانی مبتنی بر استفاده از پرسشنامه می باشد که در این پژوهش تعداد کل جامعه آماری ۳۰۰۰۰ است که با قرارگیری در فرمول کوکران برای دانشگاه دولتی زاهدان حجم نمونه ۱۲۹ پرسشنامه و برای دانشگاه علوم پزشکی زاهدان حجم نمونه ۱۰۰ پرسشنامه استخراج گردیده است.

دانشگاه سیستان و بلوچستان؛ فعالیت خود را از سال ۱۳۵۳ تحت عنوان دانشگاه بلوچستان با گشایش رشته ی راه و ساختمان در قالب دانشکده فنی و مهندسی در شهر زاهدان آغاز کرد. سپس در سال ۱۳۵۶ دانشکده دریانوردی و علوم دریایی چابهار تأسیس شد و در سال های ۱۳۶۵ و ۱۳۶۸ به ترتیب دانشکده های علوم پایه و کشاورزی زابل شروع به کار نمود. سرانجام در سال ۱۳۷۰ پیرو مصوبه ی شورای گسترش آموزش عالی مبنی بر ادغام

شاخص های عینی و ذهنی انجام دادند. داده های مورد نیاز این پژوهش با استفاده از پیمایش خانوارهای شهری در شهر نورآباد جمع آوری شده بود. نمونه مورد نظر هم ۳۵۲ خانوار از بین تمام محلات شهر بودند که به شیوه تصادفی ساده انتخاب شده بودند. داده های گردآوری شده با استفاده از روش های آماری از قبیل تحلیل عاملی و تحلیل رگرسیون چندگانه، برای سنجش کیفیت زندگی و تحلیل و ارزیابی روابط آن با برخی از خصوصیات فردی به انجام رسیده بود. در نهایت در این بررسی به این نتایج دست یافتند که بین ابعاد عینی و ذهنی کیفیت زندگی رابطه معنی دار آماری وجود دارد. وظیفه دوست و امینی (۱۳۸۸): در مقاله ای با عنوان «بررسی میزان اهمیت شاخص های کیفیت زندگی شهری تهران، از دیدگاه مدیران و متخصصان مدیریت شهری» سعی کردند تا با بررسی شاخص ها و دسته بندی رایج مفهوم کیفیت زندگی شهری، شاخص ها و دسته بندی هایی متناسب با شرایط سیاسی و مدیریت شهری ایران و به خصوص کلان شهر تهران را بومی سازی نمایند. ربانی خوراسگانی و کیانپور (۱۳۸۹)، در مقاله ای با مدل پیمایشی با نمونه ای به حجم ۵۴۰ نفر از شهروندان ۱۵ سال به بالا و ساکن منطقه ۱۱ شهر اصفهان به این نتیجه رسیدند که ارتباط معناداری بین کیفیت زندگی با سن و جنس پاسخ گویان وجود ندارد؛ اما بین کیفیت زندگی و وضعیت تأهل آن ها ارتباط معناداری برقرار است. به نحوی که کیفیت زندگی افراد متأهل بالاتر از کیفیت زندگی افراد مجرد گزارش شده بود. علی اکبری و امینی (۱۳۸۹)، در مقاله ای با عنوان «کیفیت زندگی شهری در ایران (۱۳۸۵-۱۳۶۵)» بر مبنای شاخص های عینی، تغییرات کیفیت زندگی را طی دو دهه مزبور توصیف، تبیین و تحلیل کرده اند. نتایج پژوهش نشان داد که کاهش ضریب برخورداری جامعه شهری در بسیاری از شاخص های مسکن، آموزش، گردشگری و برخی شاخص های بهداشت و سلامتی قابل مشاهده است. قربانی (۱۳۹۰)، در تحقیقی با عنوان «بررسی کیفیت زندگی محلات شهر چالوس» به این نتیجه رسیده است که شکل گیری محلات شهر چالوس متأثر از عوامل طبیعی و توپوگرافی می باشد و در بین محلات شهر کمترین نمره کیفیت زندگی را محله ۱۴ و بیشترین نمره را محله ۱۰ به دست آورده اند و سایر محله ها

۱۱ رشته تخصصی بالینی، یک رشته فوق تخصصی بالینی ۶، رشته کارشناسی ارشد، رشته کارشناسی تغذیه و دوره پودمانی مدیریت عالی بهداشت (MPH) در مجموع با تعداد ۱۴۶۲ دانشجوی فعالیت آموزشی دارد. از جمله تغییرات طی سال‌های گذشته می‌توان به فضای مناسب دانشکده در دو طبقه، تجهیز سالن اجتماعات در طبقه همکف که محل تشکیل کلاس‌های دوره فیزیوپاتولوژی رشته پزشکی هم هست راه‌اندازی خوابگاه خانم‌ها و آقایان در پردیس دانشگاهی اشاره کرد.

۴- یافته‌های تحقیق

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، به تحلیل یافته‌های پژوهش در دو بخش؛ یافته‌های توصیفی و یافته‌های استنباطی پرداخته شد. در بخش یافته‌های توصیفی جدول‌ها و نمودارهای اولیه در ارتباط با مشخصات (جنسیت، تاهل، سن، تحصیلات، سابقه کار) آزمون شونده‌ها ترسیم می‌شود و در بخش یافته‌های استنباطی به دنبال بررسی فرضیات مطرح شده در این پژوهش هست.

دانشگاه‌های تربیت معلم شهرستان‌ها در دانشگاه‌های محلی، دانشگاه تربیت معلم زاهدان با دارا بودن بیش از ۲۰۰۰ دانشجو در ۹ رشته / گرایش با دانشگاه سیستان و بلوچستان ادغام شد. رشته‌های علوم پایه دانشگاه تربیت معلم زاهدان به دانشکده علوم دانشگاه سیستان و بلوچستان پیوستند و رشته‌های علوم انسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی را تشکیل دادند. گرایش‌های این دانشگاه در حال حاضر در مقاطع مختلف روزانه، شبانه جمعاً ۱۶۵ رشته گرایش است که از این تعداد ۵۰ رشته / گرایش در مقطع کارشناسی ارشد ۱۹ رشته گرایش در مقطع دکتری است. این دانشگاه دارای ۱۲ دانشکده می‌باشد. دانشگاه علوم پزشکی زاهدان در سال ۱۳۶۵ با تعداد ۲۸ نفر دانشجوی پزشکی فعالیت آموزشی خود را آغاز نمود. پذیرش دانشجو تا سال ۱۳۷۸ بین ۹۰-۱۲۵ نفر افزایش یافت، پس از آن تا سال ۱۳۸۴ به ۶۰-۴۰ نفر تقلیل پیدا کرد، در سال ۱۳۸۵ مجدداً به ۷۰ نفر افزایش یافت و در سال ۱۳۹۵، ۲۰۱ نفر دانشجو در رشته پزشکی و ۲۴ نفر دانشجو در رشته علوم تغذیه پذیرفته شده‌اند. این دانشگاه در ۱۵ گروه علوم پایه و ۱۹ گروه بالینی در

جدول (۲): جنسیت افراد		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
مرد-	۶۶	۲۸٪
زن	۱۴۸	۶۴٪

جدول (۳): دانشکده‌ها		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
مدیریت اقتصاد	۲۴	۱۰
ادبیات و علوم انسانی	۳۰	۱۳
روانشناسی	۳	۱
الهیات	۴	۱
ریاضی	۲	۰
برق و کامپیوتر	۱۳	۵

جدول (۳): دانشکده‌ها		
۱۶	۳۸	علوم پایه
۱۳	۳۱	مهندسی نیکبخت
۱۵	۳۵	پزشکی
۵	۱۳	پرستاری
۰	۲	داروسازی
۵	۱۳	بهداشت
۲	۵	جغرافیا

بر اساس نتایج دست آمده از جدول شماره (۳) مشاهده می‌شود که دانشکده‌های علوم پایه، پزشکی و مهندسی، و ادبیات و مدیریت به ترتیب با ۳۸، ۳۵، ۳۱، ۳۰ و ۲۴ بیشترین فراوانی را داشته‌اند و سایر دانشکده‌ها از فراوانی خیلی کمی برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴): سال ورود به دانشگاه		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
۱۳۸۴	۱	۰
۱۳۸۷	۱	۰
۱۳۸۹	۲	۰
۱۳۹۰	۹	۳
۱۳۹۱	۸	۳
۱۳۹۲	۱۳	۵
۱۳۹۳	۱۸	۷
۱۳۹۴	۸۷	۳۷
۱۳۹۵	۷۶	۳۳

بر اساس نتایج دست آمده از جدول شماره (۴) مشاهده می‌شود که بیشترین افراد مورد مطالعه پژوهش، ورودی‌های سال ۱۳۹۰ به بالا بوده‌اند و ورودی‌های سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ بیشترین آمار پژوهش هستند.

جدول (۵): شهرنشینی و روستا نشینی		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
شهر	۵۵	۲۴٪
آبادی	۲۰	۸٪

بر اساس نتایج دست آمده از جدول شماره (۵) مشاهده می شود که تعداد افراد شهرنشین ۵۵ نفر معادل ۲۴٪ درصد را تشکیل می دهند. در حالی که تعداد افراد روستا نشین ۲۰ نفر معادل ۸٪ می باشد.

جدول (۶): تاهل		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
متاهل-	۶۴	۲۷٪
مجرد	۱۵۴	۶۷٪

بر اساس نتایج دست آمده از جدول شماره (۶) مشاهده می شود که تعداد افراد متاهل ۶۴ نفر معادل ۲۷٪ درصد را تشکیل می دهند در حالی که تعداد افراد مجرد ۱۵۴ نفر معادل ۶۷٪ می باشد.

جدول (۷): شغل افراد		
متغیر	درصد	درصد فراوانی
فقط دانشجو	۱۹۳	۸۴
کارمند	۱۳	۵
کارگر	۲	۰
آزاد	۵	۲
سایر	۳	۱

بر اساس نتایج دست آمده از جدول شماره (۷) مشاهده می شود که اکثریت نمونه یعنی بالای ۸۰ درصد شغل شان فقط دانشجو است و تعداد محدودی کارمند و کارگر و شغل آزاد دارند.

جدول (۸): مقاطع تحصیلی		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
کارشناسی	۸۸	۳۸
کارشناسی ارشد	۹۴	۴۱
دکتری	۳۳	۱۴

بر اساس نتایج دست آمده از جدول شماره (۸) مشاهده می‌شود که افراد نمونه به ترتیب ۸۸ نفر دارای مقطع کارشناسی و ۹۴ نفر دارای مدرک فوق لیسانس و ۳۳ نفر دارای مدرک دکتری هستند.

جدول (۹) محل سکونت		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
خوابگاه داخل دانشگاه	۱۳۶	۵۹
خوابگاه داخل شهر	۲۹	۱۲
مسکن اجاره ای	۲۲	۹
منزل شخصی به همراه خانواده	۲۹	۱۲

بر اساس نتایج دست آمده از جدول (۹) مشاهده می‌شود که اکثریت افراد نمونه از خوابگاه داخل دانشگاه که ۱۳۶ نفر و معادل ۵۹ درصد و تعداد افرادی که از خوابگاه داخل شهر و منزل شخصی استفاده می‌کرده اند ۲۹ نفر معادل ۱۲ درصد و افرادی که از مسکن اجاره ای استفاده کرده اند دارای کمترین فراوانی هستند.

جدول (۱۰) سن		
متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۲۵	۱۶	۶۹
۲۶-۳۰	۴۱	۱۷
۳۱-۳۵	۱۲	۵
بالتر از ۳۶	۴	۱

بر اساس نتایج دست آمده از جدول (۱۰) مشاهده می‌شود که افراد کمتر از ۲۵ سال دارای بیشترین فراوانی و معادل ۱۶ نفر و ۶۹ درصد و افراد بین ۲۶-۳۰ با ۴۱ و ۳۱-۳۵ با ۱۲ و افراد بالای ۳۶ سال با ۴ نفر نمونه مورد نظر را از نظر سن نشان می‌دهند، یعنی نمونه مورد بررسی نمونه جوانی می‌باشد.

فرضیه اول: رضایت مندی دانشجویان (دانشگاه علوم پزشکی و ملی) از زندگی در شهر زاهدان در حد متوسط است برای انجام این فرضیه از آزمون میانگین تک نمونه استفاده می‌کنیم که خروجی‌های به صورت زیر است:

جدول اول آمار توصیفی را نشان می‌دهد که شامل تعداد و میانگین و انحراف معیار است و به صورت زیر می‌باشد:

تعداد	میانگین	انحراف معیار
۲۲۵	۳	۰

خروجی دوم جدول آمار استنباطی و نتایج فرضیه را نشان می‌دهد که در آن ستون اول به ترتیب آماره و برابر ۲ و درجه آزادی و برابر ۲۲۴ و sig یعنی معنی داری و برابر با ۰/۰۱ و چون کمتر از ۰/۰۵ است، لذا فرضیه صفر رد می‌شود. که نشان می‌دهد میزان رضایت مندی دانشجویان از زندگی در شهر زاهدان، در حد متوسط است.

اماره t	درجه ازادی	معنی داری
۲	۲۲۴	۰/۰۱

فرضیه دوم: عامل دسترسی به خدمات شهری و کاربردهای شهری به میزان زیادی بر کیفیت زندگی شهری زاهدان تاثیر می گذارد.

در اینجا ما دو شاخص که عبارتند از شاخص های کالبدی و شاخص های اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی و امنیتی را بررسی می کنیم.

H₀: شاخص های کالبدی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر معنی دار ندارد.

H₁: شاخص های کالبدی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر معنی دار دارد.

برای بدست آوردن تاثیر شاخص های کالبدی و کیفیت زندگی شهری (با توجه به بزرگ بودن نمونه) از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می کنیم. اگر در نتایج بدست آمده معنی داری کمتر از ۰/۰۵ شد، فرض H₀ را رد شده و نتیجه نشان می دهد، شاخص های کالبدی بر کیفیت زندگی شهری ارتباطی معنی دار و موثر دارد. در غیر این صورت فرض صفر را نمی توان رد کرد و نمی توان این رابطه ی موثر را نتیجه گرفت.

جدول (۱۱): آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص های کالبدی و کیفیت زندگی شهری			
معنی داری	همبستگی	تعداد	شاخص های کالبدی و کیفیت زندگی شهری
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۲۲۸	

بر اساس نتایج بدست آمده در جدول شماره (۱۱)، از آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص های کالبدی و کیفیت زندگی شهری مشاهده می شود، میزان همبستگی بین این دو شاخص صفر بدست آمده، که قابل قبول است. چون همبستگی بین ۱- و ۱+ است. همچنین مقدار معنی داری برای این آزمون ۰/۰۰۰ بدست آمده که چون کمتر از ۰/۰۵ است، لذا فرض H₀ را می توان رد کرد، یعنی می توان گفت شاخص های کالبدی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر دارد. به عبارت دیگر، فرضیه صفر رد می شود.

H₀: شاخص های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر معنی دار ندارد.

H₁: شاخص های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر معنی دار دارد.

برای بدست آوردن تاثیر شاخص های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و کیفیت زندگی شهری (با توجه به بزرگ بودن نمونه) از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می کنیم. اگر در نتایج بدست آمده معنی داری کمتر از ۰/۰۵ شد، فرض H₀ رد شده و نشان می دهد، شاخص های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی بر کیفیت زندگی شهری ارتباطی معنی دار و موثر دارد. در غیر این صورت فرض صفر را نمی توان رد کرد، و نمی توان این رابطه ی موثر را نتیجه گرفت.

جدول (۱۲) آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص های تعریف شده			
معنی داری	همبستگی	تعداد	شاخص های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و کیفیت زندگی شهری
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۲۲۸	

آن دارای اهمیت است. پیشینه تحقیقات نیز نشان داد از ابتدای دهه ۶۰ میلادی مفهوم کیفیت زندگی در کشورهای اروپایی رواج یافت. در برخی از جوامع پیشرفته این واژه همراه وگاهی مترادف با واژه‌های دیگری مانند؛ بهزیستی همگانی، رفاه اجتماعی، تامین اجتماعی و مانند آن به کار گرفته می‌شود. طی ۳۰ سال گذشته، کیفیت زندگی به مثابه یک هدف اصلی توسعه جامعه بر سیاست‌گذاری‌های بسیاری از کشورها تاثیرگذار بوده است. بررسی آمار استنباطی در مقاله حاضر نشان می‌دهد؛ میزان رضایت‌مندی دانشجویان از زندگی در شهر زاهدان، در حد متوسط است. همچنین، عامل دسترسی به خدمات شهری و کاربردهای شهری به میزان زیادی بر کیفیت زندگی شهری زاهدان تاثیر می‌گذارد. از سوی دیگر، شاخص‌های کالبدی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر دارد. از طرفی دیگر؛ شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی بر کیفیت زندگی شهری ارتباطی معنی‌دار و موثر دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده از جدول شماره (۱۲)، آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و کیفیت زندگی شهری مشاهده می‌شود، میزان همبستگی بین این دو شاخص صفر بدست آمده که قابل قبول است، چون همبستگی بین ۱- و ۱+ است. همچنین مقدار معنی‌داری برای این آزمون ۰/۰۰۰ بدست آمده که چون کمتر از ۰/۰۵ است، لذا فرض H_0 را می‌توان رد کرد، یعنی می‌توان گفت شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، و امنیتی بر کیفیت زندگی شهری تاثیر دارد.

۵- نتیجه‌گیری

کیفیت زندگی، معیاری برای تعیین رضایت و عدم رضایت افراد و گروه‌ها از ابعاد مختلف زندگی است. این ابعاد می‌تواند زمینه‌های تغذیه‌ای، آموزشی، بهداشت و امنیت و اوقات فراغت را شامل شود. در بحث‌های مربوط به کیفیت زندگی؛ تنها زیستن مهم نیست، بلکه کیفیت

منابع:

- ۱- ابراهیم زاده، عیسی؛ عبادی جو کندان، اسماعیل، (۱۳۸۵). تحلیلی بر توزیع فضایی- مکانی کاربری فضای سبز در منطقه ۳ شهری زاهدان، پایان نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- ۲- اسمیت، دیوید. ام (۱۳۸۲): «کیفیت زندگی: رفاه انسانی و عدالت اجتماعی»، (ترجمه حسین حاتمی نژاد و حکمت شاهی اردبیلی)، مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، ۱۸۶-۱۸۵.
- ۳- حاجی یوسفی، امیر محمد. (۱۳۸۱). سیاست خارجی خاورمیانه‌ای آمریکا: منطق جهانی شدن یا ژئوپلیتیک؟. فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک، ۳، (۸)، ۸۸-۶۳.
- ۴- ربانی خوراسگانی، علی؛ کیان پور، مسعود. (۱۳۸۶). مدل پیشنهادی برای سنجش کیفیت زندگی (مورد مطالعه: شهر اصفهان)، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۵، (۴)، ۱۰۸-۷۶.
- ۵- رضوانی، محمدرضا؛ متکان، علی اکبر؛ منصوریان، حسین و محمد حسین ستاری (۱۳۸۸): «توسعه و سنجش شاخص های کیفیت زندگی (مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان)»، فصلنامه مطالعات پژوهش های شهری و منطقه‌ای، (۲)، ۱.
- ۶- علی اکبری، اسماعیل؛ امینی، مهدی. (۱۳۸۹). کیفیت زندگی شهری در ایران (۱۳۸۵-۱۳۶۵)، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۰، (۳۶)، ۱۴۸-۱۲۱.
- ۷- غفاری، غلامرضا؛ امیدی، رضا. (۱۳۸۸): کیفیت زندگی، شاخص توسعه اجتماعی، تهران: شیرازه.
- ۸- کواکبی، افشین. (۱۳۸۴): «برنامه ریزی به منظور ارتقای زندگی شهری در مرکز شهر مطالعه پهنه ی مرکزی شهر خرم آباد»، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای، دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس.
- ۹- لطیفی، غلامرضا و عظیمی، میترا (۱۳۸۹)، سرمایه اجتماعی و نقش آن در برنامه ریزی و مدیریت شهری، ماهنامه تخصصی اطلاع رسانی، نقد و بررسی کتاب، ۳۲، (۱۴)، ۱۱۹-۱۰۸.
- ۱۰- فرجی ملائی، امین (۱۳۸۹)، تحلیلی بر مفهوم کیفیت زندگی شهری، دومین همایش علمی سراسری دانشجویی جغرافیا، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
- ۱۱- فرجی ملائی، امین، عظیمی، آزاده و زیاری، کرامت اله (۱۳۸۹)، تحلیل ابعاد کیفیت زندگی در نواحی شهری ایران، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۱، (۱).
- ۱۲- ماجدی، سید مسعود؛ و لهسایی زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۵): «بررسی رابطه ی بین متغیرهای زمینه ای، سرمایه ی اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی: مطالعه موردی در روستاهای استان فارس» فصلنامه روستا و توسعه.
- ۱۳- وظیفه دوست، حسین؛ امینی، مهدی. (). بررسی میزان اهمیت شاخص های کیفیت زندگی شهری تهران از دیدگاه مدیران و متخصصان مدیریت شهری، مطالعات مدیریت شهری، ۱، (۳)، ۲۶-۹.
- ۱۴- یغفوری، حسین (۱۳۹۰)، رساله دوره دکترا، برنامه ریزی توسعه پایدار شهری زاهدان، دانشگاه اصفهان.

- 1-Antognelli, S., & Vizzari, M. (2016). Ecosystem and urban services for landscape liveability: A model for quantification of stakeholders' perceived importance. *Land use policy*, 50, 277-292.
- 2-Baldwin, S., Godfrey, C., & Propper, C. (Eds.). (2002). *Quality of life: Perspectives and policies*. Routledge.
- 3-Banzhaf, E., de la Barrera, F., Kindler, A., Reyes-Paecke, S., Schlink, U., Welz, J., & Kabisch, S. (2014). A conceptual framework for integrated analysis of environmental quality and quality of life. *Ecological Indicators*, 45, 664-668.
- 4-Bourdieu, Pierr, (1997) "The Forms of Capital" in A. H. Halsey, Philip, Brown, Lauder weus, Amy stuart (eds) Education, Culture, Economy society, London, Oxford University Press.
- 5-Faria, P. A., Ferreira, F. A., Jalali, M. S., Bento, P., & António, N. J. (2018). Combining cognitive mapping and MCDA for improving quality of life in urban areas. *Cities*, 78, 116-127.
- 6-Hayek, U. W., Efthymiou, D., Farooq, B., von Wirth, T., Teich, M., Neuenschwander, N., & Grêt-Regamey, A. (2015). Quality of urban patterns: Spatially explicit evidence for multiple scales. *Landscape and Urban Planning*, 142, 47-62.
- 7-Hayek, U. W., Von Wirth, T., Neuenschwander, N., & Grêt-Regamey, A. (2016). Organizing and facilitating Geodesign processes: Integrating tools into collaborative design processes for urban transformation. *Landscape and Urban Planning*, 156, 59-70.
- 8-Juntti, M., & Lundy, L. (2017). A mixed methods approach to urban ecosystem services: Experienced environmental quality and its role in ecosystem assessment within an inner-city estate. *Landscape and Urban Planning*, 161, 10-21.
- 9-Lang, W., Chen, T., Chan, E. H., Yung, E. H., & Lee, T. C. (2019). Understanding livable dense urban form for shaping the landscape of community facilities in Hong Kong using fine-scale measurements. *Cities*, 84, 34-45.
- 10-Lewandowska, A., & Szymaska, D. (2021). Ecologisation of Polish cities in the light of selected parameters of sustainable development. *Sustainable Cities and Society*, 64, 102538.
- 11-Liu, Y., Yue, W., Fan, P., Zhang, Z., & Huang, J. (2017). Assessing the urban environmental quality of mountainous cities: A case study in Chongqing, China. *Ecological Indicators*, 81, 132-145.
- 12-Lowe, M., Arundel, J., Hooper, P., Rozek, J., Higgs, C., Roberts, R., & Giles-Corti, B. (2020). Liveability aspirations and realities: Implementation of urban policies designed to create healthy cities in Australia. *Social science & medicine*, 245, 112713.
- 13-Nixon, R., Carlton, J. S., & Ma, Z. (2022). Drivers of revitalization in Great Lakes coastal communities. *Journal of Great Lakes Research*.
- 14-Pacione, M. (2003). Introduction on urban environmental quality and human wellbeing. *Landscape and Urban Planning*, 1(65), 1-3.
- 15-Panagopoulos, T., Duque, J. A. G., & Dan, M. B. (2016). Urban planning with respect to environmental quality and human well-being. *Environmental pollution*, 208, 137-144.
- 16-Parkers, M. (1997) , Loss in the lives of Southeast Asian elders. In H. Lee Meadow, development in quality if life studies in marketing Vol.1, blacksboury Virginia, International Society for Quality Studies.
- 17-Ruth, M., & Franklin, R. S. (2014). Livability for all? Conceptual limits and practical implications. *Applied geography*, 49, 18-23.
- 18-Sinshaw, T. A., & Surbeck, C. Q. (2018). Impacts of social indicators on assessing the recovery potential of impaired watersheds. *Journal of Environmental Management*, 219, 316-324.
- 19-Sochacka, B. A., Kenway, S. J., & Renouf, M. A. (2021). Liveability and its interpretation in urban water management: Systematic literature review. *Cities*, 113, 103154.

- 20-Xia, C., & Yeh, A. G. (2022). Mobility as a response to environmental hazards in the urban context: A new perspective on mobility and inequality. *Travel Behaviour and Society*, 27, 192-203.
- 21-Zhang, X., Du, S., Du, S., & Liu, B. (2020). How do land-use patterns influence residential environment quality? A multiscale geographic survey in Beijing. *Remote Sensing of Environment*, 249, 112014.

©Authors, Published by Journal of Intelligent Knowledge Exploration and Processing. This is an open-access paper distributed under the CC BY (license <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

